

S knjigo kakor danes, a nekoč nekoliko drugače

Avtor besedil: Miha Mohor Oblikovanje: Ivan Mitrevski



1. Ko še ni bilo Bralne značke

Ob koncu petdesetih let prejšnjega stoletja, ko se je porajala zamisel za ustanovitev gibanja Bralna značka, so otroci prosti čas preživljali precej drugače kakor danes. Ob športnih igrah in tehniških dejavnostih sta bila v središču njihovega življenja predvsem

Beremo skupaj.
Arhiv Zveze prijateljev mladine Slovenije.



knjiga in kino.

17	4		4	18	6		6	7	1
----	---	--	---	----	---	--	---	---	---

 je le nekaj ur na teden oddajala poskusni program, računalniki, tablice in prenosni telefoni pa so predstavljali daljnovidno znanstveno fantastiko.

2. Priljubljenost knjig

Mnogim so se knjige zasidrale v središče življenja, saj so pomenele vratca v čudežno Deveto deželo, barko za popotovanja napetim prigodam naproti,

	1	15		18	11	6
--	---	----	--	----	----	---

 stroj za preskoke v preteklost in prihodnost, s književnimi junaki pa so se spoprijateljili in jih imeli za vzornike. Odraslim se je zdelo pomembno, da jih od tod kličejo nazaj v resničnost k vsakodnevnim dolžnostim: »Kdo bo pa delal!« ali »Pusti knjigo in se raje uč!« Učitelji so jim sicer dajali v branje temeljna književna dela naše kulture, a so jim nemalokrat »pulili iz rok« priljubljeno čtivo: »Ne izgubljal časa s takimi pogrošnimi neumnostmi!«



Karl May: Winnetou (Založba Obzorja v Mariboru, 1952). Arhiv Pionirske.

3. Knjige v šoli

Le redke, praviloma starejše šole so imele

8	11	7	6		11	6	2	4
---	----	---	---	--	----	---	---	---

 z večjim številom knjig. Proste ga pristopa do knjig ni bilo, nekajkrat na teden so jih učencem izdajali učitelji. Pisatelj Tone Partljič se spominja tistih časov: »Pred desetletji, ko sem bil še mlad učitelj, mi je ravnatelj sklenil zaupati šolsko knjižnico. Peljal me je k zastekljeni omari v kabinetu, mi izročil ključek in pokazal, na kateri polici so mladinske knjige, na kateri pa priročniki za učitelje ...« Danes so

knjižnice postale srce šole, saj vanje prihajajo učenci in učitelji zaradi želje po branju, znanju in tudi prijetnem druženju ob številnih kulturnih prireditvah.



Prve stopničke do branja. Arhiv Pionirske.

4. Bralna značka je doma na Koroškem

Gibanje Bralna značka se je porodilo v šolskem letu 1960/1961, ko je na Osnovni šoli Prevalje profesor slovenščine Stanko Kotnik skupaj z ravnateljem in mladinskim pisateljem Leopoldom

15	5					1	11		
----	---	--	--	--	--	---	----	--	--

 že obstoječi bralni krožek razvil v »tekmovalno za Prežihovo bralno značko«. Z novo prostočasno dejavnostjo naj bi mladim premostila prepad med šolskim branjem in njihovim užitkom ob knjigi po lastnem izboru.



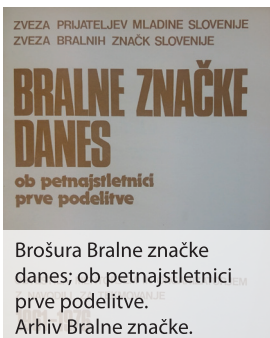
Spomenik ustanoviteljema gibanja (Spominski park Prevalje). Foto: Miha Mohor.

5. Gibanje se širi

Taka skupna pot v književne svetove in branje v šoli na drugačen način sta se izkazala za privlačno novost, zato ne preseneča, da se je v dobrem desetletju branje »za bralno značko« razširilo po vsej Sloveniji, v zamejske manjšinske šole in med izseljence po svetu. Ob širitvi so nastajale nove bralne značke, ki so se sčasoma povezale v Zvezo bralnih značk Slovenije pri Zvezi

14	6	7	1	17	4	7	4	18
----	---	---	---	----	---	---	---	----

 mladine Slovenije, leta 2002 pa se je gibanje organiziralo v samostojno društvo, Društvo Bralna značka Slovenije – ZPMS.



6. Zakaj prav značka?

Mladi ste od nekdaj strastni zbiratelji. V letih ustanovitve Bralne značke so bile posebno med fanti priljubljene kovinske značke. Za zavijke površnikov ali za klobuke so si zatikali športne, lovske, spominske, vojaške ... in vsemogoče okrasne značke. To sta izkoristila utemeljitelja gibanja in značko s portretom koroškega pisatelja Lovra Kuharja – Prežihovega

18	14	1	11	2	1
----	----	---	----	---	---

 povzdignila v priznanje za branje. Vsak bralec je prejel to malo odličje in ob njem izkaznico, najbolj zvesti pa še knjižno darilo.

Bralne značke. Arhiv Bralne značke.

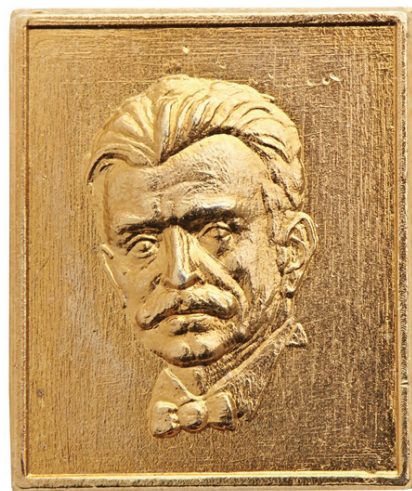


7. Poimenovanja

Bralno značko so učitelji in mladi bralci po drugih šolah dopolnjevali in dograjevali. Tako tudi nagradne značke niso preprosto prevzeli, ampak so jo poimenovali po pomembnem književniku iz svojega kraja ali po drugih povezavah z njim. Sčasoma so vedno bolj preraščale v znak pripadnosti velikemu bralnemu klubu. Do danes lahko naštejemo blizu 50 različnih poimenovanj. Prežihovi bralni znački so v naslednjih letih sledile Bevkova,

2	1	11	8	1	14	7	4	18	1
---	---	----	---	---	----	---	---	----	---

, Jurčičeva, Levstikova, Prešernova, Finžgarjeva ... Po kom pa je poimenovana vaša bralna značka?



Zlata bralna značka. Arhiv: Žive vezi – Rastoča knjiga Koroške (Digitalna zbirka: »Bralna značka«).

8. Bralna značka danes

Bralna značka praznuje v šolskem letu 2020/21 že

4	15	17	4	15	4	17
---	----	----	---	----	---	----

 let, je še vedno vsa mladostna in pomeni »zaščitni znak« vedno bolj nepogrešljivega gibanja za razvoj bralnih navad in bralne kulture. Je ena najbolj osebnih in hkrati najbolj množičnih oblik prostovoljnih občolskih dejavnosti, saj v njenih okvirih vsako leto sodeluje kar okrog 70 % vseh osnovnošolcev v Sloveniji.



Prireditev za zlato bralce; Cankarjev dom, 2017. Arhiv Bralne značke.

Viri:

- Jamnik, T. (2009): *Družinsko branje in knjižnica*. Otok in knjiga, št.75, XXXVI.
- Kotnik, S. (1988): *Spodbude*. Maribor: Založba Obzorja.
- Mohor, M. (2011): *Petdeset let bralne značke*. Slovenščina v šoli, št. 3-4, leto XIV.
- Zupan, J., ur. (2011): *Branje je potovanje: ob 50-letnici bralne značke*. Ljubljana: Društvo BZS – ZPMS.

Končno geslo

8	1	7	17	4	5	11	4	8	1	7
18	14	15	17	6	2	17				

Ime in priimek

Ime OŠ

Naslov OŠ ali domači naslov

Rešitev oddaj v svoji knjižnici ali jo pošlji na naslov:
MKL, Pionirska – center za mladinsko književnost in knjižničarstvo,
Kersnikova 2, 1000 Ljubljana s pripisom »Za MEGA kviz«

